

Καπιταλιστική «κανονικότητα» του τρόμου ή σοσιαλιστική επανάσταση!

**Το δίλημμα της ιστορικής συγκυρίας που διαμορφώνεται
με καταλύτη την πανδημία του κορωνοϊού**

Του **Πάνου Κοσμά**

«Στις κρίσεις ξεσπά μια κοινωνική επιδημία που σε κάθε άλλη, προηγούμενη εποχή θα φαινότανε σαν παραλογισμός, η επιδημία της υπερπαραγωγής. Η κοινωνία ξαφνικά βρίσκεται ριγμένη πίσω, σε κατάσταση στιγμιαίας βαρβαρότητας. (...) Η βιομηχανία, το εμπόριο φαίνονται εκμηδενισμένα. Και γιατί; Γιατί η κοινωνία έχει πάρα πολύ πολιτισμό, πάρα πολλά μέσα ύπαρξης, πάρα πολύ βιομηχανία, πάρα πολύ εμπόριο (...) Πώς ξεπερνά η αστική τάξη τις κρίσεις; Από το ένα μέρος καταστρέφοντας αναγκαστικά μάζες από παραγωγικές δυνάμεις. Από το άλλο κατακτώντας καινούργιες αγορές και εκμεταλλευόμενη πιο βαθιά τις παλιές. Πώς λοιπόν; Προετοιμάζοντας πιο ολόπλευρες και πιο τεράστιες κρίσεις και ελαττώνοντας τα μέσα για να προλαβαίνει τις κρίσεις».

Μαρξ/Ένγκελς, «Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος»

Η πρώτη φάση της «κρίσης του κορωνοϊού» ολοκληρώθηκε. Ολοκληρώθηκε όχι γιατί ό,τι ζήσαμε έως τώρα συνιστούσε κάποιο αυτόνομο στάδιο της «υγειονομικής κρίσης» καθαυτής, αλλά με συντονισμένη σε διεθνές επίπεδο απόφαση των εκπροσώπων και διαχειριστών του καπιταλισμού. Η «οικονομία» έπρεπε να «ανοίξει» – αυτό ήταν το πρωταρχικό πρόταγμα. Όσο για την καθαυτό υγειονομική πλευρά της κρίσης, κανένα πραγματικό δεδομένο δεν συνηγορεί υπέρ του «ανοίγματος». Αν το κριτήριο ήταν -όπως θα έπρεπε να είναι- ο κίνδυνος διασποράς, είναι πασιφανές ότι με χιλιάδες επιβεβαιωμένα κρούσματα στην Ελλάδα, τη χώρα που είναι 82η στον κόσμο σε αριθμό διαγνωστικών τεστ

ανά 1 εκατ. πληθυσμού, ο κίνδυνος διασποράς του ιού σήμερα είναι απείρως μεγαλύτερος σε σχέση με τις αρχές Μαρτίου, όταν επιβλήθηκε η καραντίνα – και είναι εξίσου πασιφανές ότι το εσπευσμένο «άνοιγμα» του τουρισμού χωρίς διαγνωστικά τεστ στους τουρίστες τον κάνει ακόμη μεγαλύτερο. Το μυστήριο λύνεται πολύ απλά: δεν πρόκειται απλώς για υγειονομική κρίση αλλά για κρίση δημόσιας υγείας και δεν πρόκειται για οικονομική κρίση εξαιτίας ξαφνικού εξωγενούς παράγοντα (η θεωρία του «μαύρου κύκνου») αλλά για τη δεύτερη μέσα σε δώδεκα χρόνια δομική κρίση του καπιταλισμού, στην οποία ο κορωνοϊός δεν είναι η αιτία αλλά απλώς ο «πυροκροτητής».

Αν δούμε τα πράγματα υπ' αυτό το πρίσμα, τότε όλα εξηγούνται και όλα «μπαίνουν στη σωστή θέση».

Υγειονομική κρίση, κρίση δημόσιας υγείας, πολιτική κρίση

Το γεγονός ότι η έννοια «υγειονομική κρίση» έγινε η κυρίαρχη - αν όχι αποκλειστική- έννοια που αποδίδει-περιγράφει την κρίση που προκάλεσε η πανδημία, είναι ιδεολογική νίκη των αρχουσών τάξεων: μιλώντας για «υγειονομική κρίση», αποδεχόμαστε ότι οι συνέπειες της πανδημίας στη δημόσια υγεία έχουν αποκλειστικά ή κυρίαρχα αντικειμενικό χαρακτήρα – εξαρτώνται από τις ιδιότητες του ιού αυτού καθαυτού. Άνθρωποι θα πέθαιναν ούτως ή άλλως, και τα μόνα που «παίζονταν», ήταν ο περιορισμός της διασποράς και η κατάλληλη κατανομή των νοσούντων και ιδιαίτερα όσων εξ αυτών έχουν ανάγκη νοσηλείας σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας ώστε να μην «υπερφορτωθεί το σύστημα».

Όταν ένας επικίνδυνος ιός προκαλεί πανδημία, έχουμε αυτονόητα υγειονομική κρίση. Όταν όμως απαιτείται lockdown όχι εξαιτίας της πανδημίας καθαυτής αλλά εξαιτίας της ανικανότητας του συστήματος υγείας να ανταποκριθεί σε μαζικές ανάγκες διαχείρισης του κινδύνου διασποράς του ιού με επαρκή ιατρικά μέσα και στοχευμένες πολιτικές αποστασιοποίησης αλλά και μαζικές ανάγκες νοσηλείας, τότε έχουμε κρίση δημόσιας υγείας κι

όχι απλώς υγειονομική κρίση! **Υγειονομική κρίση και κρίση δημόσιας υγείας δεν είναι λοιπόν το ίδιο πράγμα.** Η στρατηγική των κυβερνήσεων στη διαχείριση της πρώτης φάσης της υγειονομικής κρίσης εμπνεόταν από ένα βασικό πρόταγμα: να αποφευχθεί όχι απλώς η αποκάλυψη της ανεπάρκειας του συστήματος υγείας αλλά η κατάρρευσή του σε τέτοιο βαθμό που θα προκαλούσε κοινωνική και πολιτική κρίση, αλλά και «ανήκεστο οικονομική βλάβη» στον καπιταλισμό.

Υπήρχε τέτοιος κίνδυνος; Η Ιταλία, η Ισπανία, οι ΗΠΑ, η Μ. Βρετανία, η Βραζιλία αποδεικνύουν ότι ναι, υπήρχε. Ας σκεφτούμε μόνο τι θα γινόταν στις συγκεκριμένες χώρες χωρίς lockdown... Μόνο ενόψει αυτού του σοβαρού κινδύνου οι κυβερνήσεις και οι άρχουσες τάξεις αποφάσισαν το αδιανόητο: να θέσουν μεγάλα τμήματα του κεφαλαίου σε «αργία» και να διακινδυνεύσουν τη μεγαλύτερη οικονομική κρίση μετά αυτή του 1929. Αυτοί είναι οι λόγοι , κι όχι «ανθρωπιστικοί» ή «ιδεολογικοί», που οι οπαδοί του «τραμπισμού», ανερχόμενη δύναμη κατά τα άλλα στο καπιταλιστικό στρατόπεδο, έχασαν με συνοπτικές διαδικασίες και κατά κράτος τη «μάχη γραμμών» μέσα στο διεθνές καπιταλιστικό στρατόπεδο. Με την «ανοσία αγέλης», δηλαδή με την αποφυγή επιβολής καταστροφικού lockdown και εκτεταμένης «αργίας» στο κεφάλαιο πειραματίστηκαν μόνο χώρες που είχαν ανθεκτικότερα συστήματα υγείας (όχι μόνο από την άποψη των διαθέσιμων ΜΕΘ αλλά και από την άποψη των γενικότερων μέσων αντιμετώπισης της πανδημίας, π.χ. δυνατότητα διενέργειας μαζικών τεστ κ.λπ.) αλλά και ανθεκτικότερα... πολιτικά συστήματα (το «ιστορικό στοιχείο», που διαφέρει από χώρα σε χώρα).

Υπ' αυτό το πρίσμα και ενώ η καπιταλιστική προπαγάνδα ενορχηστρώνει την καθησυχαστική μελωδία «Ολοκληρώθηκε με επιτυχία η πρώτη φάση της πανδημίας», η αλήθεια είναι πολύ διαφορετική: **Δεν ελέγχθηκε η υγειονομική κρίση ως τέτοια· ελέγχθηκε σε πολιτικά και κοινωνικά ανεκτό βαθμό η κρίση δημόσιας υγείας. Οι κυβερνήσεις κατάφεραν να προστατεύσουν όχι τον πληθυσμό από την υγειονομική κρίση αλλά τα συστήματα**

υγείας από τις ανάγκες υγείας του πληθυσμού. Η υγειονομική κρίση και η κρίση δημόσιας υγείας έχουν πολύ δρόμο μπροστά τους, αφού είναι πλέον πανθομολογούμενο ότι η πανδημία θα εξελιχθεί με εξάρσεις (εκ των οποίων, μία τουλάχιστον θα είναι πολύ σοβαρή) και υφέσεις.

Όταν το κεφάλαιο «αργεί» και η καπιταλιστική κανονικότητα αίρεται

Ωστόσο, έστω κι έτσι, έστω και για τέτοιους λόγους, το κεφάλαιο (σημαντικά τμήματά του) βρέθηκε στην πρωτοφανή κατάσταση «αργίας» επιβεβλημένης από τις κυβερνήσεις, η καπιταλιστική «κανονικότητα» της παραγωγής, της κατανάλωσης, του καθημερινού «ρυθμού» και των όρων αναπαραγωγής και κυριαρχίας βρέθηκε σε κατάσταση «αναστολής», οι κυβερνήσεις βρέθηκαν να ενεργούν ενάντια στα συμφέροντα του κεφαλαίου για λόγους «δημόσιου συμφέροντος», η ελίτ της νεοφιλελεύθερης διαχείρισης διεθνώς βρέθηκε να οργανώνει αδιανόητης έκτασης κρατικό παρεμβατισμό για να σώσει το κεφάλαιο που η ίδια έθεσε σε «αργία». **Πρόκειται για τέτοιας έκτασης παρεκκλίσεις από την «κανονικότητα» που μόνο ο λόγος περί «πολέμου» μπορεί να διασκεδάσει – «είμαστε σε πόλεμο».**

Ο πόλεμος όμως δεν δικαιολογεί μόνο τέτοιες «αποκλίσεις» από την κανονικότητα, αλλά και άλλες – όλες τις πιθανές ή και απίθανες. Ποιος θα αποφασίσει ποιες «αποκλίσεις από την κανονικότητα» είναι «νόμιμες» και επιθυμητές και ποιες όχι; Οι άρχουσες τάξεις είναι αποφασισμένες, στο όνομα του «δημόσιου συμφέροντος» πάντα αλλά στην πραγματικότητα στο όνομα των συμφερόντων του κεφαλαίου και της καπιταλιστικής κυριαρχίας, να οργανώσουν -και ήδη οργανώνουν- όλες τις αποκλίσεις που εμβαθύνουν το πρόγραμμα λεηλασίας των εργατικών-κοινωνικών δικαιωμάτων αλλά και της φύσης. Η κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη είναι σε αυτό διεθνής πρωτοπορία: αντι-περιβαλλοντικό νομοσχέδιο, αντι-εκπαιδευτικό νομοσχέδιο, «δώρα» και «φωτογραφικές» ρυθμίσεις για τους καπιταλιστές.

Η λογική τους είναι: αφού αναγκαστήκαμε να επιβάλουμε την πιο βαριά ποινή (της αργίας) στο κεφάλαιο, αφού αναγκαστήκαμε να αυξήσουμε τόσο πολύ τις κρατικές δαπάνες υφιστάμενοι μια καταστροφική αύξηση των ελλειμμάτων και του κρατικού χρέους, και αφού προς το παρόν αποφύγαμε τα χειρότερα, τώρα πρέπει να αντισταθμίσουμε τις «απώλειες».

Για πολλά μπορεί κανείς να κατηγορήσει τις άρχουσες τάξεις αλλά όχι για έλλειψη πείρας και ταξικής συνείδησης. Γνωρίζουν πολύ καλά ότι από την άποψη της συνολικής κρίσης και των οικονομικών, κοινωνικών, ιδεολογικών και πολιτικών της επιπτώσεων είμαστε ακόμη στο «τέλος της αρχής» – αν όχι στη «μέση της αρχής». Γνωρίζουν ότι κάθε είδους αστάθειες θα εκδηλωθούν. Γνωρίζουν ότι η τωρινή δομική κρίση θα έχει βάθος και διάρκεια – ανεξάρτητα από το είδος και την «ποιότητα» της ανάκαμψης ύστερα από την ολοκλήρωση του κύκλου της ύφεσης. Αυτός είναι ο λόγος που «επενδύουν» στην καταστολή, είτε με το εξόφθαλμο τρόπο των αγριοτήτων των ΜΑΤ και της ομάδας ΔΕΛΤΑ είτε με τον πιο ραφινάτο τρόπο των ιδεολογικών δεσμών και της παθητικοποίησης που υφαίνονται πάνω στον καμβά της αναγκαιότητας αποστασιοποίησης. Οι άρχουσες τάξεις δεν πυροβόλησαν τα πόδια τους επιβάλλοντας «αργία» στο κεφάλαιο και μια τέτοια ανήκουστη απόκλιση από την καπιταλιστική κανονικότητα **με στόχο** να «δέσουν» την κοινωνία με τα δεσμά της καταστολής· αντίθετα, η ένταση της καταστολής, εκτός από μόνιμο παρακολούθημα όλων των εκδοχών διαχείρισης του κεφαλαίου ιδιαίτερα στην περίοδο του φθίνοντος καπιταλισμού, οφείλεται τώρα, σε συνθήκες πρωτόγνωρης δομικής κρίσης που βρίσκεται μόνο στην αρχή της, και σε **ανάγκες προετοιμασίας και πρόληψης** για τους κοινωνικούς και πολιτικούς κλυδωνισμούς που έρχονται.

Επιστροφή στην «κανονικότητα»;

Καθώς οι κυβερνήσεις για λογαριασμό του κεφαλαίου διακηρύσσουν την «επιστροφή στην κανονικότητα», τίθεται αναπόφευκτα το ερώτημα: επιστρέφουμε πράγματι στην «κανονικότητα» – και σε ποια; Επιστρέφουμε στην προ κορωνοϊού κατάσταση «βελτιωμένη»

με τις κυβερνητικές «προσαρμογές» που έγιναν την περίοδο της καραντίνας; Συναγερμός τέλος και ποτέ πια καραντίνα και lockdown; Επομένως, η διατήρηση κάποιων ήπιων μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης αποσκοπεί απλώς στο να κατοχυρώσει τα κέρδη από τις πολιτικές χειραγώγησης των μαζών και να αποτρέψει της εκδηλώσεις -με υψηλό βαθμό συγκέντρωσης και συγχρωτισμού- των κινημάτων αντίστασης και της Αριστεράς;

Ανεξάρτητα από προπαγανδιστικά τρικ, οι καπιταλιστικές κυβερνήσεις δεν έχουν τέτοια εκτίμηση ούτε διακατέχονται από τέτοια αισιοδοξία. Απλώς, έχοντας αποφύγει τα χειρότερα μιας μεγάλης κλίμακας κρίσης του συστήματος υγείας και τις παρεπόμενες συνέπειες μιας οξείας κοινωνικής και πολιτικής κρίσης, τώρα κηρύσσουν την «επανέναρξη λειτουργίας» του καπιταλιστικού μηχανισμού παραγωγής και κατανάλωσης. Γνωρίζουν ότι ο κίνδυνος δεν παρήλθε. Έχουν ενημερωθεί αρμοδίως από τις δικές τους επιστημονικές κορυφές ότι είναι αναπόφευκτη τουλάχιστον μία σοβαρή υποτροπή της πανδημίας στο πλαίσιο μιας διαδικασίας με εξάρσεις και υφέσεις που θα επεκταθεί και στο 2021, ίσως και το 2022, μέχρι να διατεθεί μαζικά σε παγκόσμια κλίμακα ένα (ή περισσότερα...) αποτελεσματικό εμβόλιο. **Τι άλλαξε και αίρουν το lockdown; Την απάντηση έχει ο Άδωνις Γεωργιάδης και άλλοι σαν κι αυτόν: η οικονομία δεν αντέχει άλλη καραντίνα.** Αυτό σημαίνει ότι η καραντίνα δεν μπορεί να παραταθεί άλλο: με τις πρώτες ενδείξεις ότι άρχισε να μειώνεται ο ρυθμός επέκτασης της πανδημίας και να ανταποκρίνεται στοιχειωδώς το σύστημα υγείας, το lockdown αίρεται.

Το «η οικονομία δεν αντέχει άλλη καραντίνα» σημαίνει όμως και κάτι άλλο: πρέπει να διακινδυνεύσουμε πραγματικές εκατόμβες νεκρών για να επιβάλουν ξανά οι καπιταλιστικές κυβερνήσεις σοβαρά μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης και ακόμη περισσότερο γενικευμένο lockdown – ακόμη και αν καθαρά υγειονομικοί λόγοι θα το καθιστούσαν απαραίτητο! Για δύο βασικούς λόγους: **Πρώτο,** γιατί οι συνέπειες από το βάθος της ύφεσης θα ξεπεράσουν πολλά αποδεκτά όρια (μεγάλης έκτασης καταστροφή νεκρής και ζωντανής

εργασίας, κεφαλαίου και εργατικής δύναμης, κρατικά ελλείμματα και χρέος εκτός ορίων, διάλυση εμπορικών και εφοδιαστικών αλυσίδων, προστατευτισμός και ανταγωνιστική διαχείριση της κρίσης κ.λπ. κ.λπ., μακροχρόνια πλήγματα σε βασικούς τομείς των υπηρεσιών που η λειτουργία τους προϋποθέτει συνεργασία και υψηλή συγκέντρωση-συγχρωτισμό ανθρώπων), δημιουργώντας κοινωνικό και πολιτικό τοπίο Μεσοπολέμου – με όλες τις ιστορικές «δυσλειτουργίες» και τα αποδεδειγμένα ρίσκα του για το σύστημα.

Δεύτερο, γιατί η ιδιαιτερότητα της υγειονομικής πλευράς της κρίσης και της καραντίνας σε παρατεταμένη διάρκεια εγκυμονεί κινδύνους για πιο μόνιμες και πιο βαθιές ρωγμές στο συνολικό οικοδόμημα της καπιταλιστικής «κανονικότητας». Αν οι άνθρωποι «συνηθίσουν» να ζουν όχι με την «ασφάλεια» της κανονικότητας αλλά με την αίσθηση της διακινδύνευσης και με ανοιχτά τα μεταφυσικά ερωτήματα για τη ζωή και τον θάνατο, η απόσταση μέχρι να τεθούν ανοιχτά ερωτήματα και να εμφανιστούν «καινά δαιμόνια» για το περιεχόμενο και την ιεράρχηση των αξιών, το «νόημα της ζωής», τον τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας, δεν είναι καθόλου απίθανο να διανυθεί...

Αυτοί που πιστεύουν λιγότερο στην αποτελεσματικότητα των κυβερνητικών μέτρων («πλένουμε χεράκια – κρατάμε αποστάσεις» κ.λπ.) είναι οι ίδιοι οι κυβερνώντες. Εξάλλου, αν το πράγμα ξαναστραβώσει -που θα ξαναστραβώσει- το άλλοθι έχει κατασκευαστεί: εμείς λάβαμε όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα και δώσαμε όλες τις αναγκαίες οδηγίες – φταίνε όσοι ανεύθυνοι πολίτες δεν τα τήρησαν. Ο Μητσοτάκης ζήτησε από τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις τη διενέργεια τεστ στη χώρα προέλευσης για όλους τους τουρίστες που θα ταξιδέψουν στην Ελλάδα, αλλά το αίτημά του δεν έγινε δεκτό. Ο Τσιόδρας μας εξήγησε γιατί δεν θα διενεργηθούν τεστ στους τουρίστες. Ο καθηγητής Λοιμωξιολογίας Ν. Σύψας μας... διαβεβαίωσε ότι θα έχουμε εισερχόμενα κρούσματα με τον τουρισμό, καθώς και ότι τα σχολεία θα ανοίξουν τώρα για να εξοικειωθούν οι μαθητές με τον τρόπο λειτουργίας σε συνθήκες πανδημίας, αφού σε τέτοιες συνθήκες θα

επαναλειτουργήσουν από τον Σεπτέμβριο.

Τον Μάρτιο έκλεισαν τα σύνορα για να μην έχουμε εισαγόμενα κρούσματα. Τώρα ανοίγουν με διαβεβαιώσεις ότι θα έχουμε οπωσδήποτε! – όλα είναι ξεκάθαρα.

Είναι γνωστό -και αυτονόητο εξάλλου- ότι ο ιός «ήρθε απ' έξω». Τώρα έχει ήδη εγκατασταθεί μέσα και θα ξανάρθει απ' έξω μέσω τουρισμού. Πως το είπε ο Τσιόδρας: «Πρέπει να μάθουμε να ζούμε με τον ιό». Και τι εννοούσε; Πρέπει να συνηθίσετε να ζείτε εκτεθειμένοι στον κίνδυνο – και να εύχεστε να είστε από τους τυχερούς...

Καμία επιστροφή στην κανονικότητα, λοιπόν, αλλά μόνο ένα μίγμα καπιταλιστικής «αρπαχτής» και «ανοσίας της αγέλης» εν αναμονή νέων εξάρσεων της πανδημίας!

Ο καπιταλισμός είναι επικίνδυνος για τις ζωές μας

Η πυκνότητα των δηλώσεων, αναφορών, αποκαλύψεων, αρθρογραφίας στον διεθνή Τύπο για την υπαιτιότητα της καταστροφής των οικοσυστημάτων και των ενδιαιτημάτων της άγριας ζωής, αλλά και της κλιματικής αλλαγής, όσον αφορά την προέλευση του covid-19, τη συχνότητα εμφάνισης νέων ιών και την απειλή νέων πανδημιών είναι τόσο εντυπωσιακή ώστε αυτά να θεωρούνται πλέον τμήμα των κοινών παραδοχών. Τα ίδια ισχύουν και όσον αφορά την εγκληματική αμέλεια που έδειξαν οι κυβερνήσεις και οι επίσημοι καπιταλιστικοί θεσμοί στην θωράκιση των κοινωνιών απέναντι σε πανδημίες – ενώ είχαν προειδοποιηθεί εγκαίρως και αρμοδίως.

Τελευταία σε αυτή τη σειρά των αποκαλύψεων, η αποκάλυψη ότι το 2017 οι μεγάλες πολυεθνικές του φαρμάκου απέρριψαν σχέδιο της Κομισιόν για επίσπευση της παραγωγής φαρμάκων για παθογόνους ιούς όπως ο κορωνοϊός ώστε να υπάρχει ετοιμότητα ενόψει του κινδύνου πανδημιών. Η αποκάλυψη είναι απολύτως ενδεικτική του γεγονότος ότι ο καπιταλισμός είναι δομικά ανίκανος να προστατεύσει τις ζωές μας: η «αόρατη χειρ» της αγοράς δεν παρεμβαίνει παρά μόνο όταν πρόκειται να μεγιστοποιήσει, να

διασφαλίσει ή να σώσει τα κέρδη των καπιταλιστών – όχι για πράγματα παντελώς άσχετα με την κερδοφορία όπως οι ζωές των ανθρώπων. Όσο για τις κυβερνήσεις και τους «καθ' ύλην αρμόδιους» καπιταλιστικούς θεσμούς, αυτοί ούτε θέλουν ούτε μπορούν να τα βάλουν με τον παντοδύναμο «κινητήρα», το κέρδος.

Ο κίνδυνος των πανδημιών και της κλιματικής αλλαγής, που συμφύονται άμεσα, σηματοδοτεί μια ιστορική αλλαγή στην κλίμακα της διακινδύνευσης: πλέον, ο καπιταλισμός δεν είναι επικίνδυνος μόνο για την επιδείνωση των όρων ζωής της κοινωνικής πλειονότητας (που τις τελευταίες δεκαετίες είναι διαρκής), αλλά και για την ίδια τη ζωή μας! Αυτός ο κίνδυνος εξάλλου πλησιάζει ξανά επικίνδυνα και από τον «κλασικό» δρόμο της όξυνσης των ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών, σε μια συγκυρία που ο κοινός νους υποδεικνύει την ανάγκη παγκόσμιας συνεργασίας για ζητήματα «ζωής και θανάτου».

Η συνείδηση αυτής της ιστορικής αλλαγής κλίμακας θα εμπεδώνεται σταδιακά όλο και περισσότερο: Όσο θα αποδεικνύεται ότι η πανδημία δεν παρήλθε τόσο γρήγορα, όσο θα αποκαλύπτεται ότι ακόμη και τώρα ο καπιταλισμός είναι ανίκανος να θωρακίσει την κοινωνία, όσο θα αποδεικνύεται ότι τα μέσα αντιμετώπισης της πανδημίας (εμβόλια, φάρμακα) γίνονται αντικείμενο κερδοσκοπίας και κρατικών ανταγωνισμών, όσο δεν θα ενισχύεται το δημόσιο σύστημα υγείας αλλά θα επιστρέφουν τα ΣΔΙΤ δημόσιου και ιδιωτικού συστήματος, όσο εκατομμύρια άνθρωποι δεν θα έχουν ή θα χάνουν την πρόσβαση στο σύστημα υγείας. Κυρίως όμως όσο θα πληθαίνουν οι προειδοποιήσεις για κίνδυνο νέων πανδημιών, όπως οι δύο πλέον πρόσφατες: **α) Του Αμερικανού επιδημιολόγου Μάικλ Όστερχολμ**, καθηγητή και διευθυντή του Κέντρου Έρευνας και Πολιτικής Λοιμωδών Νόσων του πανεπιστημίου της Μινεσότα, που με άρθρο του στο «Foreign Affairs», ο οποίος προειδοποιεί ότι η πανδημία του covid-19 δεν είναι «Η μεγάλη» που εδώ και δεκαετίες φοβούνται οι επιστήμονες, αλλά μπορεί να έρθει γρηγορότερα του αναμενομένου και να μας βρει απροετοίμαστους.

β) Της Κινέζας ιολόγου Σι Ζενγκλί, αναπληρώτριας διευθύντριας

του Ινστιτούτου Ιολογίας της Ουχάν, που σε συνέντευξή της στο τηλεοπτικό δίκτυο China Global δήλωσε πως ο covid-19 είναι μόνο η «κορυφή του παγόβουνου» και ότι απαιτείται διεθνής συνεργασία για την πρόληψη μελλοντικών επιδημιών και πανδημιών.

«Και τι πρέπει να γίνει; Δεν αντέχει η οικονομία», ή η υπεροχή και η αναγκαιότητα του σοσιαλισμού

Για να υπερασπιστούν την επιλογή εσπευσμένου «ανοίγματος» της οικονομίας, οι κυβερνήσεις προβάλλουν ερωτήματα που υποτίθεται έχουν προφανείς απαντήσεις: «Αντέχει η οικονομία παρατεταμένο lockdown;», «αντέχουν οι εργαζόμενοι χωρίς δουλειά για πολλούς μήνες;», «αντέχει το κράτος να επιδοτεί την εργασία;». Και η κατακλείδα: «Λεφτόδεντρα δεν υπάρχουν»! Ωστόσο υπάρχουν τρισεκ. ευρώ, δολαρίων, γεν κ.λπ. παγκοσμίως για να στηριχτεί η καταρρέουσα αξία όχι μόνο κρατικών και εταιρικών ομολόγων αλλά και κερδοσκοπικών χρηματο-οικονομικών προϊόντων των hedge funds. Υπάρχουν τρισεκ. για να σωθούν αεροπορικές, πετρελαϊκές, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις με κρατικό χρήμα και εγγυήσεις. Υπάρχει περιθώριο να εκτοξευτεί περαιτέρω το κρατικό και ιδιωτικό χρέος, που ήδη πριν την νέα κρίση ανερχόταν σε 330% του παγκόσμιου ΑΕΠ!

Λεφτά υπάρχουν, κι στο βαθμό που δεν υπάρχουν, τότε οι κεντρικές τράπεζες τυπώνουν νέο χρήμα αυξάνοντας τους ισολογισμούς τους σε αδιανόητα επίπεδα για να σώσουν καπιταλιστικούς τομείς από κατάρρευση και τον καπιταλισμό από μια μεγάλη περιπέτεια. Στα καθ' ημάς, λεφτά υπάρχουν για να επιδοτηθεί η Aegean, που εξαγόρασε την πρώτην κρατική Ολυμπιακή, την οποία είχα αγοράσει κοψοχρονιά ο Βγενόπουλος γιατί... φόρτωνε το Δημόσιο με ελλείμματα. Λεφτά υπάρχουν για να επιδοτηθούν οι Έλληνες ξενοδόχοι, οι οποίοι ξαφνικά είναι «χωρίς φράγκο στην τσέπη», παρόλο που το τουριστικό έπος της τελευταίας πενταετίας έφερε «στη χώρα» 120 δισ. ευρώ –

προφανώς τα κατανάλωσαν «διά τον άρτον αυτών τον επιούσιον»... Αλλά λεφτά δεν υπάρχουν παρά μόνο «πολύ λίγα για πολύ λίγους» όταν πρόκειται για τους εργαζόμενους και μάλιστα επί ποινή διάλυσης των εργασιακών σχέσεων, επέκτασης της «ευέλικτης» εργασίας, μείωσης των μισθών.

Σε κάθε κρίση, ιδιαίτερα αν έχει δομικό χαρακτήρα και είναι ιστορικής εμβέλειας όπως η παρούσα, εκδηλώνεται με τον πιο ανοιχτό τρόπο ο καπιταλιστικός παραλογισμός. Για να ερμηνεύσουμε όσα συμβαίνουν και να βρούμε απαντήσεις, πρέπει να θυμηθούμε τα λόγια του Μαρξ και του Ένγκελς: έχουμε κρίση όχι γιατί καταστράφηκαν από κάποια θεομηνία τα μέσα παραγωγής και αναπαραγωγής της ζωής, τα μέσα ύπαρξης -αυτά εξακολουθούν να υπάρχουν όσο και τον περασμένο Φεβρουάριο-, αλλά γιατί διαμορφώθηκαν συνθήκες που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν με τους επιθυμητούς για ο κεφάλαιο όρους. Γιατί τα μέσα ύπαρξης της ανθρωπότητας έχουν γίνει κεφάλαιο, είναι δηλαδή ιδιοκτησία των καπιταλιστών κι όχι κοινωνική ιδιοκτησία, και άρα «δουλεύουν» μόνο στον βαθμό που αποδίδουν κέρδος – αλλιώς υπολειμματού, απαξιώνονται, ακινητοποιούνται. Και έτσι αποκαλύπτεται σε όλο του το μεγαλείο ο καπιταλιστικός παραλογισμός: έχουμε κρίση γιατί έχουμε... πάρα πολύ εμπόριο, βιομηχανία, πολιτισμό, μέσα ύπαρξης! Αφού αυτό είναι το πρόβλημα, ανάλογα παράλογες είναι και οι λύσεις: για να αποκατασταθεί το κίνητρο της επιθυμητής κερδοφορίας και να ξαναβάλουν οι καπιταλιστές σε κίνηση τα μέσα ύπαρξης, πρέπει ένα μέρος των μέσων ύπαρξης... να καταστραφεί!

Ωστόσο, απαιτείται μια πιο συγκεκριμένη απάντηση στο ερώτημα: και τι θα μπορούσε να γίνει. Και η απάντηση είναι συνοπτικά η εξής: θα έπρεπε αντί για γενικευμένη καραντίνα να έχουμε μαζικά προληπτικά τεστ σε συνδυασμό με στοχευμένη καραντίνα για φορείς-νοσούντες και ευάλωτες ομάδες· άμεση και αποφασιστική ενίσχυση του δημόσιου συστήματος υγείας (μαζικές προσλήψεις γιατρών και νοσηλευτικού προσωπικού, αλλά και επίταξη/εθνικοποίηση του ιδιωτικού τομέα υγείας, επίταξη ιδιωτικών επιχειρήσεων για παραγωγή масκών, τεστ, υγειονομικού

υλικού για δημιουργία δημόσιων αποθεμάτων, χρηματοδότηση της έρευνας παραγωγής φαρμάκων και εμβολίων υπό δημόσιο έλεγχο και συντονισμό)· λειτουργία μόνο των τομέων της παραγωγής που συνδέονται άμεσα με την κάλυψη των βασικών κοινωνικών αναγκών (τρόφιμα, φάρμακα, υγειονομικό υλικό, υπηρεσίες καθαριότητας, ενέργεια, μεταφορές) με αυστηρά υγειονομικά πρωτόκολλα και lockdown για όλους τους υπόλοιπους τομείς· κάλυψη όλων των αναγκών επιβίωσης του πληθυσμού (εργαζομένων και ανέργων) με κρατικές δαπάνες (το κράτος «πληρώνει την καραντίνα»). Δεν ακολουθήθηκε ένα τέτοιο σχέδιο αντιμετώπισης της πανδημίας όχι λόγω κάποιων διαφορετικών επιστημονικών εισηγήσεων ή «απόψεων» αλλά γιατί ένα τέτοιο σχέδιο ξεπερνάει όχι απλώς τα όρια αντοχής του καπιταλισμού, αλλά τον ίδιο τον καπιταλισμό. Εκτεταμένο lockdown στους μη απαραίτητους άμεσα τομείς οικονομικής δραστηριότητας δεν θα είχε κανένα αρνητικό αποτέλεσμα όσον αφορά τα μέσα παραγωγής και αναπαραγωγής της ζωής. Θα κατέρρεε βέβαια η καπιταλιστική κερδοφορία και θα είχαμε κύμα χρεοκοπιών καπιταλιστικών επιχειρήσεων, οπότε θα έπρεπε τα μέσα ύπαρξης να κοινωνικοποιηθούν. Θα αυξάνονταν τα κρατικά ελλείμματα και το κρατικό χρέος και θα έμπαινε ζήτημα είτε νέων προγραμμάτων λιτότητας είτε διαγραφής χρεών και ριζικής αλλαγής κοινωνικού υποδείγματος. Ωστόσο, τι το κακό υπάρχει σε αυτά, όταν μάλιστα πρόκειται για τις ζωές των ανθρώπων;

Αυτή η κρίση θέτει το «ερώτημα» του σοσιαλισμού όχι με όρους θεωρητικούς ή αξιακούς, αλλά με όρους υπεράσπισης της ζωής της κοινωνικής πλειονότητας. Ας αναλογιστούμε για μια στιγμή το εξής: πόσο ικανός είναι ο καπιταλισμός να προστατεύσει τις ζωές των ανθρώπων αν επέλθει η «Μεγάλη πανδημία» για την οποία μιλούν τα πλέον υπεύθυνα χείλη ιολόγων και επιδημιολόγων όταν αποτυγχάνει παταγωδώς στο τεστ της πανδημίας του κορωνοϊού; Ποιος/α πιστεύει στα σοβαρά ότι ο καπιταλισμός θα περάσει το τεστ της κλιματικής αλλαγής και των υπαρξιακών κινδύνων με τους οποίους απειλεί την ανθρωπότητα; Ποιος θα μας προφυλάξει από νέους καταστροφικούς πολέμους όταν κυβερνούν παρανοϊκοί «στρατηλάτες» τύπου Τραμπ και όταν η ανισόμερη ανάπτυξη έχει

δημιουργήσει για πρώτη φορά ύστερα από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο δυναμικές ανατροπής στις κορυφαίες θέσεις της παγκόσμιας ιεραρχίας ισχύος;

Ποιος θα ισχυριστεί επιπόλαιο ότι τέτοιοι κίνδυνοι δεν είναι πραγματικοί ή ότι αφορούν το πολύ μακρινό μέλλον; Ο σοσιαλισμός γίνεται ξανά επίκαρος όχι με όρους ιστορικής προοπτικής και ιστορικού ορθολογισμού, αλλά με όρους αναγκαιότητας και στο πλαίσιο της τωρινής ιστορικής συγκυρίας.

Επανεπιβεβαίωση της καπιταλιστικής δυστοπίας ή σοσιαλιστική επανάσταση!

*«Σαν το σπουργίτι είσαι αδερφέ μου, σαν το σπουργίτι
μέσα στις μικροσκοπικές σκοτούρες του»*

Ναζίμ Χικμέτ

Τούτων δοθέντων, σε μια τέτοια συγκυρία, η Αριστερά με ποια στρατηγική πυξίδα πορεύεται; Τι επιδιώκει; Συναινεί στο καπιταλιστικό πρόταγμα της «επιστροφής στην κανονικότητα», και στην ασφάλεια της δικής της υποταγμένης ύπαρξης στο πλαίσιό της, και διαφοροποιείται μόνο στην υπεράσπιση των εργασιακών και δημοκρατικών «κεκτημένων» αυτής της «κανονικότητας»; Θα ήταν θλιβερό και ανάξιο να απαντήσουμε θετικά σε αυτό το ερώτημα! Όχι πρωτίστως γιατί η προ κορωνοϊού καπιταλιστική κανονικότητα είχε τη μορφή της δυστοπίας, αλλά γιατί η κρίση του 2008 μας δίδαξε πως ιδιαίτερα σε περιόδους δομικών κρίσεων δεν είναι καν εφικτή (ακόμη και αν υποθέσουμε ότι θα ήταν επιθυμητή) η κοινωνική διαπραγμάτευση των όρων της δυστοπίας.

Στις δομικές κρίσεις οι ταξικοί συσχετισμοί ανατρέπονται και οι κοινωνίες μετασχηματίζονται: είτε καπιταλιστικά (προς το χειρότερο) είτε σε αντικαπιταλιστική κατεύθυνση. Σε τέτοιες συνθήκες οι αστικές τάξεις παραχωρούν ελάχιστα μόνο αν κινδυνεύουν να χάσουν πολλά ή και όλα.

Ένας τέτοιος κίνδυνος για την καπιταλιστική κυριαρχία γίνεται «πειστικός» μόνο με μαζικές πρακτικές ανυπακοής και αμφισβήτησης της καπιταλιστικής κανονικότητας. Μόνο το φάσμα της κοινωνικής επανάστασης μπορεί να τρομάξει την αστική τάξη τόσο, ώστε να υποχρεωθεί σε άξιες λόγου παραχωρήσεις – που, όπως έχει διδάξει η ιστορική πείρα, φροντίζει στη συνέχεια γρήγορα και συστηματικά να τις ακυρώσει μόλις ο κίνδυνος της επανάστασης περάσει.

Δεν μιλούμε λοιπόν για μια ξέπνοη, ακίνδυνη και «ιεροτελεστική», «αξιακού» και μόνον χαρακτήρα, προπαγάνδισή σοσιαλιστικών ιδεών και ανάδειξη των προτερημάτων της σοσιαλιστικά οργανωμένης κοινωνίας – αν και η σημερινή Αριστερά δεν φαίνεται ικανή ούτε γι' αυτό. Εννοούμε μια στρατηγική ανατρεπτική, επαναστατική, που επιδιώκει να γίνει «εφαρμοσμένη πολιτική» στην ιστορική συγκυρία που διαμορφώνεται. Διότι το δίλημμα είναι αδυσώπητο: είτε ο καπιταλισμός θα επανεπιβεβαιώσει την κυριαρχία του οικοδομώντας μια διαρκώς επιδεινούμενη κοινωνική δυστοπία είτε τη λύση θα δώσει η σοσιαλιστική επανάσταση. Η Αριστερά που δεν τολμάει ούτε να το διανοηθεί, είναι φάντασμα του εαυτού της και ανάξια του ιστορικού της ρόλου. Είναι η Αριστερά-εξαρτημένη μεταβλητή της καπιταλιστικής κανονικότητας. Και σε αυτήν θα ηγεμονεύουν πάντα η σοσιαλδημοκρατία του ΣΥΡΙΖΑ και ο σταλινισμός του ΚΚΕ. Που τόσο στην τελευταία κρίση του προσφυγικού, με τα γεγονότα στον Έβρο και τα νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου, όσο και στην τωρινή του κορωνοϊού, τήρησαν ευλαβικά τα όρια ανοχής και αντοχής της καπιταλιστικής κανονικότητας και της μητσοτακικής διακυβέρνησης.

Δεν πρόκειται για «ανεδαφικό κήρυγμα», αλλά για ωμό ρεαλισμό. Δεν πρόκειται για κήρυγμα ενάντια στους αμυντικούς αγώνες υπεράσπισης κατακτήσεων και δικαιωμάτων (που είναι το αναγκαίο σημείο εκκίνησης), αλλά για αδήριτη ανάγκη να συντονιστούν, ωριμάσουν, προσανατολιστούν οι αγώνες σε ένα μεγάλο ανατρεπτικό κίνημα. Χωρίς αυτή την προϋπόθεση, όλα θα είναι ξέπνοα και βραδυφλεγή – και θα ηττηθούν.

Ο πολύ πρόσφατος κύκλος των εξεγέρσεων σε περίπου 20 χώρες σε όλο τον κόσμο, στα τέλη του 2019, δηλαδή προ της κρίσης του κορωνοϊού, έδειξε ότι το εξεγερτικό «υλικό» σωρεύεται, υπάρχει. Αρκεί να το πιστέψουμε, να το ανακαλύψουμε, να προσανατολιστούμε σε αυτό, να συνδεθούμε μαζί του και να το οργανώσουμε. Ο σάπιος κόσμος του φθίνοντος καπιταλισμού της κρίσης δεν έχει τίποτε περισσότερο ανάγκη από την Αριστερά των μεγάλων ιστορικών οριζόντων και τον ορθολογισμό της κοινωνικής επανάστασης! Μια Αριστερά που δεν μοιάζει με το σπουργίτι του Χικμέτ, μια Αριστερά ανατρεπτική, επαναστατική. Βεβαίως η σοσιαλιστική επανάσταση έχει τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις της, αντικειμενικές και υποκειμενικές – αλλά από δω και πέρα ξεκινάει μια άλλη μεγάλη συζήτηση.